

Βασίλης Γούναρης

Πιστεύει ότι το πανεπιστήμιο πρέπει να αλλάξει και κάνει τα πάντα γι' αυτό, έστω και αν πρόσφατα έπεσε θύμα βίαιης συμπεριφοράς από ακτιβιστές που διαφωνούσαν με την αξιολόγηση. Την αφιέρωσή του στην Ιστορία την οφείλει στη γιαγιά του, την ειδίκευση σε λαμπρούς δασκάλους, τη συγγραφική μέθοδό του στη μαθητεία στην Οξφόρδη. Και το αντικείμενο της έρευνάς του, τη Μακεδονία, στην καρδιά του

Ο επίμονος ερευνητής της Μακεδονίας

ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΚΑΝΕΛΛΗ

Πριν από μερικές ημέρες, κατά τη διάρκεια της εξωτερικής αξιολόγησης του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης, μια ολιγάριθμη ομάδα ακτιβιστών φοιτητών, στο όνομα κάποιας φαιάς απόχρωσης της Αριστεράς, προηπλάκισε άγρια τον καθηγητή της Νεότερης Ιστορίας Βασίλη Κ. Γούναρη ο οποίος προσπάθησε να αποτρέψει τη διακοπή της ενημέρωσης των αξιολογητών στο Μουσείο Εκμαγείων του Ιδρύματος. Ο καθηγητής περιέγραψε με ζοφερές αποχρώσεις την επίθεση, σε σημείωμα που αναρτήθηκε στις ιστοσελίδες διαλόγου του Πανεπιστημίου. Μεταξύ άλλων σημείωνε: «Είχα την κακή ιδέα να σταθώ μπροστά στην πόρτα του μουσείου. Γύρω μου σχηματίστηκε ένα ημικύκλιο με άγριες διαθέσεις. [...] Ακολούθησαν 15 λεπτά φραστικών προσβολών, προκλήσεων, προηπλάκισμών, εξευτελισμού μου σε κάθε επίπεδο από ωρυόμενα άτομα, τα οποία χτυπούσαν μπουνιές στην πόρτα δίπλα στο πρόσωπό μου, απειλώντας με να μεριάσω. Απλώς έκλεισα τα μάτια και περίμενα. [...] Δεν ξέρω πλέον τι μπορώ να περιμένω από έναν χώρο εργασίας, όπου η βία ασκείται τόσο συστηματικά, τόσο ωμά και τόσο απροκάλυπτα [...]».

Ήταν η αντίδραση ενός αφιερωμένου στην επιστήμη του, αλλά και στον δημοκρατικό διάλογο, καθηγητή, ο οποίος, όπως πολλοί ακόμη συνάδελφοί του, απαντά στις παθογένειες του ελληνικού πανεπιστημίου με τη δουλειά του και την προσπάθεια να εμπνεύσει τους φοιτητές του. Ίσως επειδή και ο ίδιος βρήκε στον δρόμο του μερικές εμπνευσμένες προσωπικότητες που τον καθόρισαν – και τους το χρωστάει.

ΒΟΥΤΗΓΜΕΝΟΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ. «Αγαπούσα την Ιστορία από μικρός, διότι η γιαγιά μου ήταν εξαιρετική αφηγήτρια των εμπειριών της ζωής της», λέει σήμερα ο καθηγητής Βασίλης Γούναρης, που εμπνεύστηκε, κατά κάποιον τρόπο, από τις προσωπικές ενθυμώσεις της γιαγιάς από την Ανατολική Μακεδονία κατά την περίοδο της ύστερης Τουρκοκρατίας μέχρι και τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Γεννημένος το 1961 στην Ελβετία, όπου είχε μεταναστεύσει η οικογένειά του για βιοποριστικούς λόγους, ο Βασίλης Γούναρης βρέθηκε από το 1964 στη Θεσσαλονίκη, πόλη των γονιών του. Μεγάλωσε με πολλές ιστορίες, πολλά διαβάσματα και εξαιρετικούς δασκάλους. Τελείωσε το 5ο Λύκειο Αρρένων, ένα καλό δημόσιο σχολείο. Όταν ήταν στην τελευταία τάξη, μαζί με δύο συμμαθητές του επέλεξε και έλαβε μέρος σε ένα δημοφιλές την εποχή εκείνη τηλεοπτικό σόου που



παρουσίαζε ο Ικαρος Κανελλόπουλος. Ήταν ένα ανταγωνιστικό παιχνίδι ιστορικών γνώσεων, στο οποίο συμμετείχαν τάξεις σχολείων από όλη την Ελλάδα. Το πανελλήνιο βραβείο που κέρδισε το 5ο Λύκειο Θεσσαλονίκης χάρη και στις δικές του απαντήσεις καθόρισε αποφασιστικά τη μετέπειτα διαδρομή του. Την επόμενη χρονιά ήταν κιάλας φοιτητής στη Φιλοσοφική Θεσσαλονίκης.

«Γοητεύτηκα από το πρώτο κιάλας μάθημα του καθηγητή μου Γιάννη Χασιώτη, για τη σύγκρουση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με τις ευρωπαϊκές δυνάμεις» εξομολογείται ο Βασίλης Γούναρης, τονίζοντας το κύρος με το οποίο περιβάλλον οι αφιερωμένοι φοιτητές τους δασκάλους που μπορούν να τους εμπνεύσουν. Ο άλλος καθηγητής που τον συνάρπασε ήταν ο Γιάννης Κολιόπουλος, που «τον θαυμάζαμε για τη γραφή του

και τον ζηλεύαμε για τις αναφορές του στη διεθνή βιβλιογραφία». Υπό την εποπτεία του έκανε τις μεταπτυχιακές του σπουδές, αυτός ήταν και η αιτία να φύγει από την Ελλάδα. «Χρειάζεται να δεις πώς δουλεύουν και πώς σκέπτονται έξω» του είπε. Και τον καθοδήγησε να διεκδικήσει μια υποτροφία για την Οξφόρδη. Επρεπε να δώσει ακόμη μια φορά εξετάσεις, στην Αθήνα. «Θυμάμαι ότι από το άγχος μου, αν και τυλιγμένος με κουβέρτες, έτρεμα όλη την προηγούμενη νύχτα σε ένα δωμάτιο αθηναϊκού ξενοδοχείου».

Η θητεία στην Οξφόρδη άνοιξε νέους μεθοδολογικούς δρόμους στον Βασίλη Γούναρη. Οι ιστορικές σπουδές στην Ελλάδα, εκείνη την εποχή, κατ'εξοχήν άριστα τους νέους ιστορικούς, ως ερευνητές, πώς να συγκεντρώνουν υλικό και να το συναρμολογούν. Κανένας όμως δεν έδινε έμφαση στην πρωτοτυπία του επιχειρή-

Εΐπε

Αγαπούσα την Ιστορία από μικρός, διότι η γιαγιά μου ήταν εξαιρετική αφηγήτρια των εμπειριών της ζωής της. Χωρίς να το καταλάβω επέστρεψα στις ιστορίες αυτές

ματος, κάτι που ήταν εκ των ων ουκ άνευ στα βρετανικά πανεπιστήμια.

Το διδακτορικό του, «Steam over Macedonia: Socio-Economic Change and the Railway Factor» (1988), ξεκίνησε ως μια ιστορία για τη Θεσσαλονίκη. Ομως εξετράπη στους σιδηροδρόμους της Μακεδονίας και στις συνέπειές τους. «Χωρίς να το καταλάβω επέστρεψα στις ιστορίες της γιαγιάς μου» λέει λίγο νοσταλγικά ο καθηγητής. Και δεν κρύβει ότι, παρότι δούλευε με κέφι, είχε το άγχος της επιστροφής. Χρωστούσε τη στρατιωτική θητεία του και δεν ήταν σίγουρος ότι θα είχε την ευκαιρία να κάνει πανεπιστημιακή καριέρα.

«Την άνοιξη του 1988 με πήρε τηλεφώνω ο Ευάγγελος Κωφός, εμπειρογνώμων βαλκανιολόγος», θυμάται σήμερα ο Βασίλης Γούναρης. «Μου ζήτησε να αναλάβω τη σύσταση και τη διεύθυνση ενός ερευνητικού κέντρου στο Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα, στη Θεσσαλονίκη». Ήταν απρόσμενο δώρο. Ταυτίστηκε με τη δουλειά στο μουσείο, που έγινε για πάνω από δέκα χρόνια το σπίτι του, και λάτρευε τον πρόεδρό του, έναν βαθύτατα καταρτισμένο και φιλελεύθερο άνθρωπο, τον Δημήτρη Ζάννα (πέθανε πριν από λίγες εβδομάδες), στον οποίο χρωστάει πολλά. Στις ερευνητικές εργασίες εκείνης της περιόδου, που καθόρισαν το έργο του, περιλαμβάνονται και βιβλία του «Στις όχθες του Υδραγόρα: οικογένεια, οικονομία και αστική κοινωνία στο Μοναστήρι, 1897-1911» (1999), «Ταυτότητες στη Μακεδονία» (1997) και «Ο φόρος του αίματος: εκτελέσεις, βία και αστία στη Θεσσαλονίκη της Κατοχής» (2001).

ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ. Σήμερα συνεχίζει να ασκεί το πάθος του για την Ιστορία από την πανεπιστημιακή έδρα του στο ΑΠΘ – όπου, κατά ευχάριστη σύμπτωση, αντικατέστησε, όταν συνταξιοδοτήθηκε, τον Χασιώτη. Το πανεπιστήμιο του έδωσε την ευκαιρία να επεκτείνει τον ερευνητικό του κύκλο, στο οποίον περιλαμβάνονται επίσης οι μελέτες του «Τα Βαλκάνια των Ελλήνων: Από τον Διαφωτισμό έως τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο» (2007), «Το Μακεδονικό Ζήτημα από τον 19ο έως τον 21ο αιώνα» (2010) και «See how the Gods Favour Sacrilege» - English Views and Politics on Candia under Siege, 1645-1669 (2012). Δουλεύει επίσης ως κοσμητόρας της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών στο Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος, ένα πείραμα που, όπως αποδεικνύει η αξιολόγησή του, είναι ιδιαίτερος πετυχημένο και δημιουργικό.

Αυτή τη δημιουργικότητα, την παρεμβατική εκδοχή της Ιστορίας, θα συνεχίσει να την ασκεί απέναντι σε κάθε δογματισμό και σε κάθε μισαλλοδοξία που, στο περιβάλλον του Λόγου, πάντα θα πττώνται.